

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมมนุษย์ที่มีการอยู่ร่วมกันตามเงื่อนไขที่ได้ตกลงกันอันเนื่องมาจากปัจจัยแห่งการอยู่ร่วมกันในแต่ละระดับ ตามสภาพทางสังคม ทั้งนี้ปัจจัยต่างๆ ที่เป็นเงื่อนไขทางสังคมล้วนนำไปสู่ความเป็นปกติสุขแห่งสังคมนั้นๆ ปัจจัยดังกล่าวทั้งที่เป็นกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ เกิดมาจากหลักความเชื่อบ้าง หลักคำสอนทางศาสนาบ้าง

สังคมศาสนาโดยเฉพาะสังคมที่เกิดมาจากการเชื่อตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนา กฎเกณฑ์ต่างๆ ล้วนมาจากหลักเบญจศีลเบญจธรรม โดยเชื่อว่าหลักธรรมเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อการสร้างความสงบสุขขึ้นในสังคม

ปัญหาทางสังคมในปัจจุบันยังมีความรุนแรงและนับวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ สาเหตุอย่างหนึ่งเนื่องมาจากมนุษย์ไม่ให้ความสนใจที่จะปฏิบัติตามหลักแห่งเบญจศีล ผลที่ตามมาคือความวุ่นวาย มีการเอารัดเอาเปรียบ ทะเลาะวิวาทจนเกิดกลุ่มต่างๆ หลายกลุ่มหลายรูปแบบตามความคิดความเชื่อแห่งสังคมแต่ละสังคม และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมจึงเป็นเรื่องของธรรมชาติที่มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม มีต่างความคิดต่างจิตต่างใจ เพื่อความสุขสงบของสังคมจำเป็นต้องมีหลักในการประพฤติปฏิบัติเบื้องต้นในการอยู่ร่วมกันตามแนวทางของพระพุทธศาสนา นั่นคือหลักเบญจศีลเพราะอย่างน้อยที่สุดคนเราที่อาศัยอยู่ในสังคมนั้น ๆ ต้องไม่ทำให้คนอื่นได้รับความทุกข์ และได้รับความเดือดร้อนเพราะตัวของเราเอง แต่สังคมอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ (ความประพติดตามโลก) ซึ่งคนส่วนมากแข่งขันพัฒนาด้านวัตถุมากกว่าการพัฒนาด้านจิตใจ จึงทำให้คนในสังคมย่อหย่อนศีลธรรม คนขาดจิตสำนึก คนขาดจิตสาธารณะต่อสังคมส่วนรวม คนมีความแค้น ความเกลียด ความชิงชังกัน มากกว่ามีความรักให้กัน คนขาดเมตตาธรรม คนขาดความเสียสละ คนยึดเอาประโยชน์ตนเองเป็นหลัก สังคมมีแต่ความทุกข์ ความไม่สงบเพราะคนขาดศีลธรรมนำการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน สังคมทุกระดับมีความทุกข์ มีความไม่สงบ ดังมีข่าวรายวันปรากฏ อาทิ ข่าว“ฆ่าล้างคร้ว ด.ต. คลังโหด ลูก-อดีตเมียท้อง ๔ เดือนระเบิดขมับตายตาม! อาสาฯ ช่วยถูกยิงเจ็บ” สลดนายดาบตำรวจประสบปัญหาารักขม

กระหน้ายิงอดีตเมียสาวตายสยองพร้อมลูกชายวัย ๙ ขวบก่อนระเบิดขมับตัวเองตายรวม ๓ ศพ^๑ ชาว “ผัว่ายกครัวลุ่มเมียผีนั่นสร้างหนี้เป็นล้านลูก ๒ ขวบตายด้วย” เครียดหนี้ท่วมล้นกระสุน ผ่ายกครัวเสียเจ้าของแผงขายปลาสดตลาดคลองเตย สูดกลุ้มใจเมียติดไฮโลหนัก สร้างหนี้นับล้าน ตัดสินใจหนีปัญหาทุมนระไลยิงลูกเมียเรียงตัว อาศัยช่วงเมียเผลอก้มหยิบเสื้อผ้าเตรียมอาบน้ำแอบ ยิงข้างหลังก่อนลั่นไกใส่ลูกสาวไว้เพียงสา ๒ ขวบขณะโผล่กอดศพแม่ จากนั้นเดินไปจ่อหัวลูกชายวัยโจ๋ ที่นอนอยู่อีกห้องอาคารโคมา สุดท้ายกลับมาระเบิดขมับตายตาม เพื่อนบ้านเผยคาดไม่ถึงบอกปกติ เป็นคนรักครอบครัวมาก^๒ นั่นคือปัญหาคนขาดเบญจศีลข้อ ๑ ชาว “ลักบัตรเครดิต” ตำรวจ สภ. หางดง จังหวัดเชียงใหม่ จับกุม นายเฉลิมศักดิ์ กันธง ลูกจ้างชั่วคราวไปรษณีย์บ้านโอง จังหวัดลำพูน แอบขโมยบัตรเครดิตที่ธนาคารส่งมาให้ลูกค้านำไปรูดซื้อสินค้าและกดเงินสด^๓ ชาว “โจรชิงทรัพย์” สภ.เมืองมุกดาหาร จับนายกิตติชัย ใจเที่ยง ผู้ต้องหาชิงทรัพย์ของกลางทรัพย์สินจำนวนมาก รับ สารภาพตระเวนก่อเหตุมาแล้ว ๑๐ ครั้งหาเงินไปเที่ยวเตร่^๔ ชาว “ทุจริต จำนำข้าว” เสียชีวิต ประกัน พท.ต้น ๑.๕ หมื่น” ศาลอนุมัติออกหมายจับผู้บริหารโรงสีแอลโกลด์แมนูแฟคเจอร์ เพิ่มอีก ๓ รายข้อหาร่วมกันฉ้อโกงประชาชน ศาลไม่ให้ประกัน^๕ นั่นคือปัญหาคนขาดเบญจศีลข้อ ๒ ชาว “อั้งสังคมไทย เด็ก ๑๐ ขวบ คลอดลูก” ทะลึ่งข้อมูลเด็กหญิง ๑๐ ขวบ ท้องและคลอดก่อนวัยอัน ควร คาดเด็กก้าวสู่วัยเจริญพันธุ์เร็วขึ้น เผยเด็กมัธยมปลายครองแชมป์ชิงสุกก่อนห่าม ช้ำยังนิยมใช้ ห้องเรียนเป็นสนามประลองรัก^๖ นั่นคือปัญหาคนขาดเบญจศีลข้อ ๓ ชาว “ลวงเกษตรกรเช่าที่ป่า หอบโฉนดให้เลือกดูต่างคนต่างหวังมีที่ทำกินต้องสิ้นเนื้อประดาตัว” มิฉฉาชีพแสบชื่อ นายมานิตย์ บุญกลาง อดอ้างเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ หอบโฉนดที่เก็หลอกลวงต้มตุ๋นเกษตรกรให้เช่าที่ดินทำกินมีเหยื่อ หลงเชื่อ ๒๓ ราย นำบ้าน สิ่งของมีค่า จำนอง จำนำ กู้เงินในและนอกระบบหวังหาเงินเป็นที่เช่าที่ดิน

^๑ “ฆ่าล้างครัว ด.ต. คลั่งโหด ลูก-อดีตเมียท้อง ๔ เดือนระเบิดขมับตายตาม! อาสาฯ ช่วยถูกยิงเจ็บ”, ไทยรัฐ, ปีที่ ๖๕ ฉบับที่ ๒๐,๔๓๖ วันเสาร์ที่ ๓ มกราคม ๒๕๕๗, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทวัชรพล จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๑.

^๒ “ผัว่ายกครัวลุ่มเมียผีนั่นสร้างหนี้เป็นล้านลูก ๒ ขวบตายด้วย”, เดลินิวส์, ฉบับที่ ๒๓,๔๓๖ วันพฤหัสบดีที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๖ (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสี่พระยาการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๑

^๓ “ลักบัตรเครดิต”, เดลินิวส์, ฉบับที่ ๒๓,๕๔๔ วันศุกร์ที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๗, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสี่พระยาการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๑.

^๔ “โจรชิงทรัพย์”, ไทยรัฐ, ปีที่ ๖๕ ฉบับที่ ๒๐,๕๓๓ วันพฤหัสบดีที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๗, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทวัชรพล จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๑.

^๕ “ทุจริต จำนำข้าว” เสียชีวิตประกัน พท.ต้น ๑.๕ หมื่น”, เดลินิวส์, ฉบับที่ ๒๓,๒๖๙ วันศุกร์ที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๖, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสี่พระยาการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๑.

^๖ “อั้งสังคมไทย เด็ก ๑๐ ขวบ คลอดลูก”, เดลินิวส์, หน้า ๑,๑๔.

ทำกินเป็นของตัวเองสุดท้ายโดนหลอกสิ้นเนื้อประดาตัว แพบ่าตัวตาย”^๗ นั่นคือปัญหาคนขาดเบญจศีลข้อ ๔ ขาว “เขยขี้เมาคลั่งพินพ้อตาดับ” ลูกเขยขี้เมา อายุ ๕๒ ปี สุดโหดคว้ามิดพริ้วพินพ้อตาดับ...ถูกตำรวจตามรวบคาร้านเหล้าสารภาพสิ้นไส้ชอบดื่มน้ำเมาพาลหาเรื่องตบตีเมีย ถูกผู้ตายด่าทอประจำเก็บความแค้นแน่นอกสุดท้ายความเมาเป็นเหตุหุแว่ว คิดว่าถูกผู้ตายว่าร้าย พกมีดบุกทำร้ายจนแน่นิ่ง”^๘ นั่นคนขาดเบญจศีลข้อ ๑,๕ ขาว“จับสาวยาไอซ์! ชุกอาหารหมา ทหารพรานวิชาชนผง-ยานรก” ตำรวจ ตม.โซ่วผลงานรวบสาวลำปางขนยาไอซ์ ๓ กิโลกรัม คาสนามบินเชียงใหม่ ชุกกระป๋องอาหารสุนัข อาหารแมว และกล่องช็อกโกแลต ตบตาอย่างแนบเนียนแต่ไม่สำเร็จ”^๙ นั่นคือปัญหาคนขาดเบญจศีลข้อ ๕

จากข่าวที่ปรากฏรายวันจะเห็นได้ว่าสถานการณ์ปัญหาคนขาดเบญจศีลของประเทศไทยมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นๆ และการแก้ไขปัญหาค้นขาดเบญจศีลนั้นค่อนข้างที่ลำบาก เพราะคนที่ขาดเบญจศีลส่วนมากจะเกิดจากคนใกล้ชิดหรือคนในครอบครัว หรือคนที่เรารัก หรือคนที่เราวางใจ กอปรกิเลสความต้องการของคนมีไม่หยุดนิ่ง คนส่วนมากไม่มีความพอเพียงยังมีโลภ คนขาดการตรึงตรองไม่ยึดผลประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก และสำคัญยิ่งคนขาดศีลธรรมไม่ประพฤติปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนา อาทิ ปัญหาผลประโยชน์ทางการเมืองทั้งสองกลุ่มแต่ชักชวนเอาชาวบ้านไปร่วมด้วย ปัญหาปากท้องชาวนาที่เกี่ยวกับการทุจริตการจำหน่ายข้าวของภาครัฐบาล ปัญหาความไม่เท่าเทียมต่างๆ ปัญหาคุณภาพชีวิต ปัญหาเรียกร้องสิทธิ และปัญหาทั้งหมดส่วนมากเกิดเพราะคนมีความต้องการ “ผลประโยชน์ของตนเอง ครอบครัว และพวกพ้อง” ด้วยเหตุนี้สังคมจึงมีแต่ความทุกข์ ความเดือดร้อนวุ่นวายคนยอมทำทุกอย่างเพื่อสนองความต้องการเหล่านั้น

พระพุทธเจ้าทรงมีพระปรีชาสามารถในการให้ความอนุเคราะห์แก้ไขปัญหให้สังคมอยู่ดีมีความสุข ให้หลุดพ้นจากความทุกข์ดังมีความปรากฏในพระไตรปิฎกเมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าทรงส่งพระอรหันต์จำนวน ๖๐ รูปไปประกาศพระศาสนาทรงได้ให้นโยบายไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมากเพื่ออนุเคราะห์ชาวโลกเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์”^{๑๐} หลักธรรมของพระพุทธเจ้าเน้นประโยชน์เพื่อเกื้อกูลและความสุข

^๗ “ลวงเกษตรเช่าที่ป่า หอบโฉนดให้เลือกดูต่างคนต่างหวังมีที่ทำกินต้องสิ้นเนื้อประดาตัว”, **เดลินิวส์**, ฉบับที่ ๒๓,๒๓๐วันจันทร์ที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสีพระยาการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๑.

^๘ “เขยขี้เมาคลั่งพินพ้อตาดับ”, **เดลินิวส์**, ฉบับที่ ๒๓,๓๗๓ วันพฤหัสบดีที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๖, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสีพระยาการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๑,๑๕.

^๙ “จับสาวยาไอซ์! ชุกอาหารหมา ทหารพรานวิชาชนผง-ยานรก”, **ไทยรัฐ**, ปีที่ ๖๕ ฉบับที่ ๒๐,๔๓๗ วันเสาร์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๗, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทวิชรพล จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๑,๖.

^{๑๐} วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐.

สูงสุดของคนในสังคมแต่ในปัจจุบันวิถีการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกคือสังคมจะเน้นด้านวัตถุตามระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันกันมีการเอาเปรียบกันทั้งทางตรงและทางอ้อมความเชื่อและวิถีชีวิตดั้งเดิมเปลี่ยนไป อาทิ มีการปล้นฆ่าทำลายล้างคนในครอบครัวเดียวกัน มีการลักทรัพย์ มีการฉ้อโกง มีการประพาศติผิดจารีตประเพณีเอาคู่ครองผู้อื่นมาครอบครองเล่นชู้ผิดคู่ครองสามีภริยากัน มีการพูดเท็จ พูดโกหก พูดจาใส่ร้ายแบ่งพรรคพวกแบ่งสีตามที่เป็นข่าวในสังคมปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างกระแสความนิยมให้ตนเองและพวกพ้องคนขาดจิตสำนึกในการแสดงพฤติกรรมในด้าน ที่ถูกต้องต่อสาธารณะส่วนรวมของประเทศ ตลอดจนการดื่มสุราเมรัยหรือสิ่งเสพติดให้โทษอื่นๆ ทำให้คนขาดสติ มีจิตใจเหี้ยมโหดกล้ากระทำความชั่ว คนทุกวันนี้กระทำความไม่ดีได้ตามใจตนเองมากมายเพราะคนขาดศีลธรรมขั้นพื้นฐานนั่นคือหลักของเบญจศีลหรือศีล ๕ หากคนมีการปฏิบัติตามหลักเบญจศีลหรือศีล ๕ อาทิ การเว้นการประพาศติผิดในกามเสมือนมีหลักการประกันด้านความรักหรือความสุขในครอบครัวเพราะการทะเลาะหรือความแตกร้างของสถาบันครอบครัวเด็กบ้านแตกเป็นเด็กกำพร้าบิดามารดาส่วนใหญ่ก็มาจากเรื่องการประพาศติผิดในกาม เว้นการพูดเท็จ การพูดกล่าวคำเท็จเท่ากับเป็นการสร้างความไม่น่าไว้วางใจความหวาดระแวงสงสัยให้กับบุคคลอื่นหากละเว้นได้เสมือนเป็นการสร้างหลักประกันความสามัคคีในครอบครัวในสังคม เว้นการดื่มสุราเมรัยหรือสิ่งเสพติดให้โทษอื่นๆ การดื่มสุราเมรัยหรือสิ่งเสพติดให้โทษอื่นๆ มากๆ ทำให้คนดื่มเผลอสติ เสียสมาธิ หากควบคุมสติและควบคุมสมาธิไม่ได้ก็สามารถทำลายล้างได้ทุกอย่างเพราะมีจิตใจเหี้ยมเกรียมไม่มีศีลธรรมในใจตามหลักของพระพุทธศาสนานั่นหากบุคคลใดทำตามคำสั่งสอนเกี่ยวกับเบญจศีลแล้วเสมือนชีวิตตนเองมีภูมิคุ้มกันและมีหลักประกันสังคมตามแนวทางพระพุทธศาสนาให้กับตนเอง ครอบครัวและสังคมเป็นอย่างดีที่สุดเพราะหลักเบญจศีลนั้นจัดเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ทำให้คนมีจิตใจอ่อนโยน มีใจสงบ ใจมีเมตตา ใจมีกรุณาใจมีความเกรงกลัวและความละเอียดใจในการที่จะทำความชั่วทั้งปวงตลอดจนมีศีลก็มีสติยับยั้งทำสิ่งไม่ดีได้เพราะคนจำนวนมากมีสิ่งทีคล้ายคลึงกันนั่นคือการรักความสงบ รักความสุขและต้องการมีสันติสุขในการดำเนินชีวิตให้กับตนเองและให้กับสังคม เมื่อสมาชิกในครอบครัวมีการนำหลักเบญจศีลมาปฏิบัติย่อมแก้ไขปัญหาสังคมในแต่ละระดับได้

ในสังคมทุกวันนี้ ไม่ว่าจะเป็นสังคมเล็กในครอบครัวจนถึงสังคมใหญ่ระดับประเทศจะหาความสงบความสุขได้ค่อนข้างยาก การดำรงชีวิตประสบแต่ปัญหา เพราะความวุ่นวาย ความทุกข์ของคน ทุกระดับตลอดจนความทุกข์ชาวบ้านมันเป็นเรื่องปกติของสังคมไปแล้วหรือจะกล่าวได้ว่ามีความทุกข์ทุกข์ๆ พื้นที่ของสังคม ทั้งนี้เพราะคนส่วนใหญ่จะขาดจิตสำนึกต่อสาธารณะต่อสังคมส่วนใหญ่ คนขาดศีลธรรมขั้นพื้นฐาน จิตตระหนกแต่คำเรียกร้องคำชักชวนของพรรคพวก คนส่วนมากจะลืมตรึกตรองความถูกต้องตามหลักธรรมและคนเหล่านั้นจะรู้สึกต่อส่วนรวมจะกระทำเพียงว่า “ตัวเองได้และพวกพ้องได้” เท่านั้น แต่ในสภาวะที่สังคมที่มีความทุกข์หาความสงบความสุขได้ค่อนข้างยากนั้น ก็จะมีผู้คนบางกลุ่มที่ค้นหาความสงบและมีความสุขเมื่อได้ปฏิบัติตามหลักเบญจศีลแล้วพวกเขาจะมี

ความสุขและมีความเคารพมีความศรัทธาในหลักธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้า แม้พระพุทธเจ้าทรงตรัสพระธรรมวินัยไว้ตั้ง ๒,๖๐๐ ปีแล้ว แต่หลักธรรมะโดยเฉพาะหลักเบญจศีลซึ่งเป็นศีลธรรมขั้นพื้นฐานของคนผู้น่าไปปฏิบัตินั้นมีประโยชน์นับอนันต์เปรียบเป็นยารักษาสันติสุขของสังคมทุกๆ ระดับคนผู้ใด หรือ ในสังคมใดนำไปใช้ย่อมได้ผลเหมือนกันเฉกเช่นแสงดวงอาทิตย์ทอแสงดวงเดียวในโลกฉนั้น

จากความสำเร็จและประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เลือกทำการวิจัยเรื่อง “เบญจศีลกับการสร้างสันติสุขในสังคมไทย” เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์เผยแผ่ และเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมในปัจจุบันให้เป็นสังคมที่มีแต่สันติสุขโดยอาศัยหลักเบญจศีลซึ่งเป็นธรรมะพื้นฐานของพระพุทธเจ้าที่ทรงบัญญัติไว้ และคนทุกคนสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติได้และย่อมได้รับประโยชน์ตามสมควรแก่การประพฤติปฏิบัติดังนี้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาเบญจศีลในพระพุทธศาสนาและหลักการสร้างสันติสุข

๑.๒.๒ เพื่อวิเคราะห์การใช้หลักเบญจศีลกับการสร้างสันติสุขในสังคมไทย

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์ที่อาศัยเอกสารต่างๆ และอาศัยการลงพื้นที่หาข้อมูลเป้าหมาย คือ บรรพชิต กับคฤหัสถ์ จำนวน ๒๐ รูป/คน ในเขตพื้นที่อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด พร้อมกันนี้ผู้วิจัย ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้เฉพาะเนื้อเรื่องหลักเบญจศีลในพระพุทธศาสนากับการสร้างสันติสุขในสังคมไทย ซึ่งได้แบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาความหมายและความสำคัญของหลักเบญจศีลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในสังคม ที่ปรากฏในเอกสารโดยแบ่งได้ดังนี้

๑) ศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) จากพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙

๒) ศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) อาทิ ตำราวิชาการ และงานวิจัยหรืองานนิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหลักเบญจศีล

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่เลือกอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย คือ บรรพชิต และคฤหัสถ์ จำนวน ๒๐ รูป/คน ในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

สันติสุข หมายถึง ความเป็นทุกขไม่เดือดร้อนและความสุขที่เกิดจากความสงบจากปัจเจกบุคคล

ปัจเจกบุคคล หมายถึง เฉพาะตัวคนใดคนหนึ่ง

สังฆมคครอบครัว หมายถึง ครอบครัวของปัจเจกบุคคล

สังคมประเทศ หมายถึง ครอบครัวหลายๆ ครอบครัวของปัจเจกบุคคล

บรรพชิต หมายถึง พระภิกษุตั้งแต่ระดับพระสังฆาธิการ

คฤหัสถ์ หมายถึง ชาวบ้านผู้เป็นผู้นำชาวบ้าน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศาสนาในเขตพื้นที่อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด อาทิ ผู้นำด้านการปกครองท้องถิ่น อุบาสก อุบาสิกา

๑.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้ เป็นการศึกษาที่เน้นไปที่หลักเบญจศีล เพราะว่าหลักเบญจศีลเป็นข้อประพฤติปฏิบัติในขั้นพื้นฐานของคนที่จะส่งผลถึงสันติสุขของผู้ประพฤติปฏิบัติ ครอบครัว สังคมที่เกี่ยวข้องนั้นๆ และพัฒนาไปสู่สังคมของประเทศชาติต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

๑.๕.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙ “อุบาสกประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ เป็นผู้แก้แล้วล้ำครองเรือน ธรรม ๕ ประการ คือ ๑. เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ ๒. เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ ๓. เป็นผู้เว้นขาดจากการประพฤติดินในกาม ๔. เป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ ๕. เป็นผู้เว้นขาดจากการเสพของมีนเมา คือ สุราเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท^{๑๑}

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงอธิบายความหมายของศีลไว้ในเบญจศีลและเบญจธรรมว่า “ศีลนั้นเป็นเหมือนบรรทัดสำหรับให้คนประพฤติความดีให้คงที่เปรียบเหมือนผู้แรกจะเขียนหนังสือต้องอาศัยเส้นบรรทัดเป็นหลักไปตามนั้นหนังสือที่เขียนจึงจะมีบรรทัดอัน

^{๑๑} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๒/๒๘๘-๒๘๙

ตรงถ้าหาไม่ตัวหนังสือก็จะขึ้นคดลงดังงูเลื้อยเมื่อชำนาญแล้วก็จะเขียนไปได้โดยไม่ต้องมีบรรทัดฉันทาคคนแรกประพจน์ความดีไม่ได้ถืออะไรไว้เป็นหลักใจไม่มั่นคงอาจเอนเอียงหลงหาทุจริต แม้เพราะโมหะครอบงำเมื่อบำเพ็ญศีลให้บริบูรณ์จนเป็นปกติมารยาทได้แล้วจึงประพจน์คุณธรรมอย่างอื่นก็มักยั่งยืนไม่ผันแปร”^{๑๒}

สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถร) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ได้ทรงอธิบายความหมายของศีล ๕ ไว้ในหนังสือทศปารมีทศพิธราชธรรม เกี่ยวกับศีล ๕ ว่า “เป็นศีลหรือกฎหมายในทางปกครองเจตนาที่รักษากายกรรม วาจากรรม ให้ตั้งเป็นปกติดี เว้นจากประพจน์ชั่วทุจริตชื่อว่าศีล ศีลในทางปกครองคือการประพจน์ตามกฎหมาย จารัตประเพณีอันดีงามในทางพุทธศาสนาอย่างต่ำคือ ศีล ๕ อันชนทั่วไปพึงสมานรักษากล่าวรวมกันคือ ๑) ปาณาติปาตา เวรมณี: เว้นจากการปลาทูชีวิตกันและกัน ทางศาสนาเว้นตลอดถึงสัตว์มีชีวิต ๒) อทินนาทานา เวรมณี : เว้นจากถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของเขาไม่ยินยอมให้ ๓) กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี : เว้นจากประพจน์ผิดในกามทั้งหลาย ๔) มุสาวาทา เวรมณี: เว้นจากพูดเท็จ ๕) สุราเมรยมชฌมปาทัฏฐานา เวรมณี : เว้นจากดื่มน้ำเมา คือสุราเมรัยอันเป็นฐานแห่งความประมาท ศีล ๕ ประการนี้มีมาเก่าก่อนพุทธกาลท่านแสดงว่าพระเจ้าจักรพรรดิผู้เป็นพระราชเอกแห่งแผ่นดินได้ทรงสมานรักษาศีล และทรงประกาศแนะนำให้ราษฎรและจักรพรรดิมีคุณผลสมานรักษาศีล ๕ นี้จึงเป็นศีลหรือกฎหมายในทางปกครองของพระเจ้าจักรพรรดิมั่นในบัดนี้ถึงมีกฎหมายอยู่มากแล้วก็ยังต้องอาศัยศีลอุปการะ แต่บัญญัติผ่อนลงมาตามทีเห็นสมควร ราษฎรจะอยู่เย็นเป็นสุข”^{๑๓}

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้อธิบายความหมายของเบญจศีล หรือศีล ๕ ไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พ.ศ.๒๕๔๕ ว่า เบญจศีล หรือศีล ๕ หมายถึง “ความประพจน์ชอบทางกายและวาจา, การรักษากาย วาจาให้เรียบร้อย, การรักษากฎตามระเบียบวินัย, ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว, การควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน”^{๑๔} เดิมเรียกว่า “สิกขาบท ๕” (ข้อปฏิบัติในการฝึกตน) ใครปฏิบัติตามนี้เรียกว่า “ผู้มีศีลเบื้องต้น”

พระพุทธมคฺฌาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวไว้ในธรรมานุญชีวิตว่า “ชาวพุทธจะต้องดำเนินชีวิตที่ดีงาม และร่วมสร้างสรรค์สังคมให้เจริญมั่นคง ตามหลักวินัยของคฤหัสถ์ (คิริวินัย) คือ การเว้นชั่ว ๑๔ ประการ” ดังนี้ ๑. เว้นกรรมกิเลส(บาปกรรมที่ทำให้ชีวิตมัวหมอง) ๔ คือ ๑) ไม่ทำร้ายร่างกาย

^{๑๒} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **เบญจศีลและเบญจธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๒.

^{๑๓} สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถร) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, **ทศปารมีทศพิธราชธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐๘.

^{๑๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด, พ.ศ. ๒๕๔๕), ข้อ ๒๓๘, ๑๗๕.

ทำลายชีวิต(เว้นปาณาติบาต) ๒) ไม่ลักทรัพย์ละเมิดกรรมสิทธิ์(เว้นอนินนาทาน) ๓) ไม่ประพฤติดิต
ทางเพศ (เว้นกาเมสุมิฉฉาจาร) ๔) ไม่พูดเท็จโกหกหลอกลวง(เว้นมุสาวาท) ๒. เว้นอคติ(ความลำเอียง/
ประพฤติดิตลาธรรม) ๔ คือ ๑) ไม่ลำเอียงเพราะชอบ (เว้นฉันทาคติ) ๒) ไม่ลำเอียงเพราะชัง (เว้น
โทสาคติ) ๓) ไม่ลำเอียงเพราะขลาด (เว้นภยาคติ) ๔) ไม่ลำเอียงเพราะเขลา (เว้นโมหาคติ) ๓. เว้น
อบายมุข (ช่องทางเสื่อมทรัพย์อัปชีวิต) ๖ คือ ๑) ไม่เสพติดสุรายาเมา ๒) ไม่เอาแต่เที่ยวไม่รู้เวลา ๓)
ไม่จ้องหาแต่รายการบันเทิง ๔) ไม่หลงไปหาการพนัน ๕) ไม่พัวพันมั่วสุมมิตรชั่ว ๖) ไม่มั่วจมอยู่ใน
ความเกียจคร้าน^{๑๕}

พุทธทาสภิกขุ ได้อธิบายเรื่องศีลธรรมไว้ในหนังสือธรรมะบันทึก ๑๐๐ ปี พุทธทาส ว่า
“ศีลธรรมกลับมาเมื่อโลกสงบเย็น ปรมัตถธรรมกลับมาเพื่อโลกสว่างไสว ถ้าศีลธรรมไม่กลับมาโลกา
จะวิनाส ถ้าปรมัตถธรรมไม่กลับมาโลกาจะมีตม ดังนั้นทุกคนต้องช่วยกันทำให้กลับมาในฐานะเป็น
สิ่งที่จำเป็นสำหรับโลก ธรรมคือหน้าที่ที่ถูกต้องแก่ความรอด รอดชีวิตด้วยขอให้ธรรมเป็นที่พึ่ง เป็น
สรณะ พระพุทธเจ้าท่านสอนอย่างนี้มีธรรมะเป็นสรณะมีตนเองเป็นที่พึ่งมีตนเองเป็นสรณะต้องทำด้วย
ตนเองจะให้คนอื่นมาทำแทนไม่ได้มีบอกให้ทราบว่ามีแต่สอนให้พึ่งตนเองให้พึ่งธรรมะ คือจงปฏิบัติ
ตามหลักพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ นี้ไม่เคยมีหอรก มีแต่สอนให้พึ่งตนเองให้พึ่งธรรมะ คือจงปฏิบัติ
ตามหลักพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นการปฏิบัติธรรมะก็กลายเป็นการพึ่งตนเองขึ้นมา ถ้า
พระพุทธเจ้าช่วยเป็นไสยศาสตร์ขึ้นมาอีกนั่นแหละส่วนภายนอกมาช่วยก็กลายเป็นไสยศาสตร์
พึ่งตนเอง ช่วยตนเอง จึงจะเป็นพุทธศาสนา”^{๑๖}

พระครูภาวนาโพธิคุณ (พระสมชาย กนตสีโล,ดร.) ได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องของศีล ๕ ไว้
ในหนังสือการเมืองใหม่วิถีพุทธ ว่า “ในโลกนี้ไม่มีอะไรสำคัญยิ่งไปกว่าสัตว์ที่มีปราณ และในบรรดา
สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงนี้ มนุษย์ได้โฆษณาตัวเองว่าเป็นสัตว์ที่ประเสริฐกว่าสัตว์อื่นในเชิงเป็นเจ้าความคิด
และผู้มีปัญหาเกิดขึ้นหลังให้กับมนุษย์ธรรมเสียแล้วโลกนี้ก็คือลานมิคสัญญีที่โขกช่มไปด้วยเลือดและ
น้ำตา” องค์ประกอบของศีล ๕ มีดังนี้ ๑) ปาณาติปาตา เวรมณี : เจตนาเว้นจากการฆ่าสัตว์ ใช้
เมตตาหล่อเลี้ยง ๒) อทินนาทานา เวรมณี : เจตนาเว้นจากการลักทรัพย์ ใช้สัมมาอาชีวะเป็น
แนวทาง ๓) กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี : เจตนาเว้นจากการผิดประเวณี มีกามสังวรเป็นเครื่องมือ
๔) มุสาวาทา เวรมณี : เจตนาเว้นจากการกล่าวเท็จ มีสัจจะเป็นอุดมการณ์ ๕) สุราเมรยมัชชป
มาทัฏฐานา เวรมณี : เจตนาเว้นจากการดื่มน้ำเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่ประมาท คือ สุราและ

^{๑๕} พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต), ธรรมานุญชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ ๑๙๐, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์
Awakebooks, ๒๕๕๕), หน้า ๕-๖.

^{๑๖} พุทธทาสภิกขุ, ธรรมะบันทึกรำลึก ๑๐๐ ปี พุทธทาส, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เอ็ดมันเพรส
โปรดักส์, พ.ศ. ๒๕๔๙), หน้า ๘

เมรัย มีสติสัมปชัญญะเป็นที่ตั้ง และความมุ่งหมายในการรักษาศีล ๕ คือการเว้นจากการกระทำไม่ดีทั้งหลาย^{๑๗}

จักรพล พิมพการ พจนานุกรมพุทธศาสตร์ พ.ศ.๒๕๕๑ ได้ให้ความหมายของ ศีล หมายถึง “ความประพฤติดีทางกายและวาจา ,ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้อยู่ในความดีงาม ,ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว และศีล ๕ หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับทุกคน คือ ๑) เว้นจากการทำลายชีวิต ๒) เว้นจากถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ ๓) เว้นจากประพฤติดมในกาม ๔) เว้นจากพูดเท็จ และ ๕) เว้นจากของเมา คือ สุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท”^{๑๘}

ทองหล่อ วงษ์ธรรมา ได้อธิบายความหมายของศีลสำหรับประชาชนไว้ในหนังสือพุทธธรรม เบญจศีล หรือนิจศีล หรือศีล ๕ ว่า “เป็นศีลที่ประชาชนทั่วไปจะต้องรักษาเป็นประจำ เพราะเป็นกฎแห่งความประพฤติที่ทำให้คนเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นการยกระดับจิตใจให้สูงกว่าสัตว์ จึงเรียกว่า “มนุษยธรรม” ”^{๑๙}

ปิ่น มุทุกันต์, พ.อ. ได้กล่าวถึงเรื่องศีลไว้ในหนังสือมงคลชีวิตว่า “ศีลเป็นข้อบังคับของศาสนา เป็นมูลฐานของการบำเพ็ญวัตร คือหมายความว่า การบำเพ็ญวัตรปฏิบัติในศาสนามีหลายสาขา หลายหมวด หลายประเภท เช่น การตั้งอยู่ในชั้นอุบาสกอุบาสิกา สามเณร ภิกษุ เรือนปริยัติธรรม บำเพ็ญสมณวิปัสสนากรรมฐาน บำเพ็ญธุดงค์ ฯลฯ ทุกๆ สาขา ทุกๆ ชั้น ผู้ปฏิบัติต้องรักษาศีลเป็นพื้นฐานไว้เสมอ ถ้าศีลเสียก็หมายความว่า “พื้นเสีย” และถ้าพื้นเสียแล้วสิ่งที่จะตั้งอยู่บนพื้นก็ตั้งอยู่ไม่ได้ ศีลเป็นฐานของวัตร ดังนี้ ศีล ๕ เป็นพื้นฐานของวัตรชั้นอุบาสกอุบาสิกา ศีล ๘ เป็นพื้นฐานของวัตรชั้นอุโบสถ ศีล ๑๐ เป็นพื้นฐานของวัตรชั้นสามเณร ศีล ๒๒๗ เป็นพื้นฐานของวัตรชั้นภิกษุ ข้อวัตรแต่ละชั้นๆ มีน้ำหนักมากน้อยไม่เท่ากัน วัตรประเภทใดน้ำหนักมาก ทานก็วางศีลเป็นพื้นไว้มาก เหมือนการสร้างบ้านเรือน ถ้าเครื่องบนมันมากและกว้างใหญ่เสาก็ต้องมีมาก เข็มก็ต้องแข็งแรงให้พอกัน เรียกว่า “พื้นสมส่วน” ”^{๒๐}

ฝ่ายวิชาการภาษาไทย บริษัทซีเอดียูเคชั่น จำกัด(มหาชน) พจนานุกรมไทย ฉบับทันสมัยและสมบูรณ์ พ.ศ.๒๕๕๒ ได้ให้ความหมายของ ศีล หมายถึง “ข้อปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา

^{๑๗} พระครูภาวนาโพธิคุณ (พระสมชาย กนตสีโล,ดร.), การเมืองใหม่วิถีพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (ขอนแก่น: หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, พ.ศ. ๒๕๕๔), หน้า ๕๓-๕๔

^{๑๘} จักรพล พิมพการ, พจนานุกรมพุทธศาสตร์.พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสำนักพิมพ์แสงดาว จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๒๑๖-๒๑๗.

^{๑๙} ทองหล่อ วงษ์ธรรมา, ปรัชญา ๒๐๑ พุทธศาสน์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๙๗.

^{๒๐} ปิ่น มุทุกันต์,พ.อ., มงคลชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สร้างสรรค์บุ๊คส์ จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๓๖๙.

ที่กำหนดการปฏิบัติกายและวาจาให้ถูกต้องดังงามไม่ผิดระเบียบวินัย, พิธีกรรมและหลักปฏิบัติบางอย่างทางศาสนา”^{๒๑}

พิน ดอกบัว ได้กล่าวถึงเรื่องศีลไว้ในหนังสือพระพุทธศาสนากับคนไทยว่า “ศีลเป็นภาษาสันสกฤต ตรงกับภาษาบาลีว่า สีล แปลว่าปกติ คือ รักษากาย วาจาให้เป็นปกติ อย่างปกติ คนเราไม่ฆ่าสัตว์ ไม่เบียดเบียนทำร้ายกัน ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในคูครองของคนอื่น ไม่พูดปด ไม่ด่ากัน ไม่ดื่มสุราเมรัยไม่เสพยาเสพติดชนิดอื่นๆ อย่างนี้ก็เรียกว่าเป็นผู้มีศีลแล้ว หรือคนมีศีลก็คือคนที่รักษาความปกติในทางกายและวาจาไว้ได้นั่นเอง...วิธีการรักษาศีล ๕ มีอยู่ ๓ วิธีด้วยกันคือ ๑) สมาทานวิริติ จดเว้นตามพระท่านให้ ดังที่คนทั่วไปรับศีลจากพระตามวัดหรือทางวิทย์หรือโทรทัศน์ ๒) สัมปัตตวิริติ จดเว้นเพราะไปประจวบกับเหตุการณ์ที่ต้องตัดสินใจ ๓) สมุจเฉทวิริติ จดเว้นโดยเด็ดขาดตั้งใจแน่วแน่ไม่ล่วงละเมิดศีล (เป็นวิธีที่ดีที่สุด)”^{๒๒}

สนธิ ศรีสำแดง ได้กล่าวถึงเรื่องศีลไว้ในหนังสือปรัชญาเถรวาทว่าศีล คือ “หลักแห่งความประพฤติชอบทางกาย วาจา ศีล ๕ หรือนิจศีล เป็นมาตรฐานวางไว้สำหรับกำหนดวัดความประพฤติของมนุษย์ในชั้นความเป็นภิกษุสงฆ์ จึงเรียกว่ามนุษยธรรมคนที่ประพฤติต่ำกว่ามาตรฐานนี้ถือว่าเป็นมนุษย์ไม่สมบูรณ์แบบไม่น่าไว้วางใจ”^{๒๓}

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเบญจศีล ผู้วิจัยได้สรุปเบญจศีลว่าเป็นหลัก คำสอนของพระพุทธเจ้าที่เป็นสัจจะพื้นฐานห้าข้อเพื่อใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติกระทำความดี ไม่เบียดเบียนกัน และงดเว้นจากการกระทำความชั่ว อาทิ ๑) การเว้นจากการฆ่าสัตว์ ๒) การเว้นจากการลักทรัพย์ ๓) การเว้นจากการผิดประเวณี ๔) การเว้นจากการกล่าวเท็จ ๕) การเว้นจากการดื่มสุราเมรัยและสิ่งเสพติดให้โทษอื่น ๆ อันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่ประมาท

๑.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาสมบุรณ์ วุฒิกโร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธศาสนาเพื่อสังคม: กรณีศึกษาการตีความศีลห้าของเครือข่ายพุทธศาสนิกเพื่อสังคมนานาชาติ” โดยมีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้ พุทธศาสนาเพื่อสังคมนานาชาติ เป็นแนวคิดพหุนิยมในพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดความพยายามที่จะเสนอ

^{๒๑} ฝ่ายวิชาการภาษาไทย บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด(มหาชน), **พจนานุกรมไทย ฉบับทันสมัยและสมบูรณ์**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๑๖.

^{๒๒} พิน ดอกบัว, **พระพุทธศาสนากับคนไทย**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โสภณการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๒๗๙-๒๘๐.

^{๒๓} สนธิ ศรีสำแดง, **ปรัชญาเถรวาท**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๒๕๑.

รูปแบบของศาสนาที่เหมาะสมกับสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นสังคมที่เชื่อมโยงกันหมดเหมือนเป็นหมู่บ้านเดียวกัน ศาสนาโลกจะต้องเป็นแบบพหุนิยม^{๒๔}

พระวิมาน คมภิรปญโญ (ตริกมล) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการดำเนินชีวิตด้วยพุทธสันติวิธีตามแนวศีล ๕” การศึกษาพบว่า พระพุทธศาสนาได้วางหลักศีล ๕ เพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตที่ปราศจากโทษ เป็นหลักปฏิบัติให้คนในสังคมดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นเครื่องมือในการบริหารชีวิตให้ดีขึ้น อันเป็นกระบวนการฝึกหัดควบคุมพฤติกรรมชั่วทางกาย วาจา ใจ นอกจากศีล ๕ จะมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตเชิงปัจเจกแล้ว ยังเป็นศีลสำหรับคฤหัสถ์ที่ครอบคลุมมโนธรรมสำนึกและมนุษยธรรม ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อสังคม โดยเจตนารมณ์ของศีลข้อที่ ๑ เพื่อดึงดูดจากการเบียดเบียนชีวิต ศีลข้อที่ ๒ เพื่อดึงดูดจากการเบียดเบียนทรัพย์ ศีลข้อที่ ๓ เพื่อดึงดูดจากการเบียดเบียนความสงบสุขของสถาบันครอบครัว ศีลข้อที่ ๔ เพื่อดึงดูดจากการเบียดเบียนความจริง ศีลข้อที่ ๕ เพื่อดึงดูดจากสิ่งมีนเมาที่บ่อนทำลายปัญญา เจตนารมณ์ของศีล ๕ จึงเป็นไปเพื่อส่งเสริมความเป็นสุจริตชนและไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น นำไปสู่ความสามัคคีกันคนในสังคม การดำเนินชีวิตด้วยหลักศีล ๕ จึงช่วยป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งเป็นหลักในการบริหารจัดการความขัดแย้งไม่ให้ยกระดับไปสู่ความรุนแรง อันเป็นแนวทางของสันติวิธี^{๒๕}

โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในพระไตรปิฎก” จากการศึกษาพบว่า ศีลในพระพุทธศาสนามีความสำคัญเพราะเป็นหลักการปฏิบัติเพื่อทำกาย วาจา ให้เรียบร้อย ความเรียบร้อยดีงามทางกายเรียกว่ากายสุจริต ความเรียบร้อยดีงามทางวาจาเรียกว่าวจีสุจริต ระเบียบข้อปฏิบัติพื้นฐานของสังคมจึงมีศีลเป็นฐานคิด ศีลจึงกลายมาเป็นระเบียบปฏิบัติและมารยาทของสังคมไทย รวมทั้งประเพณี วัฒนธรรมและธรรมเนียมอันดีงามของสังคมไทยด้วย แก่นแท้ของสิ่งดีงามเหล่านั้นคือศีล ทำให้เกิดกุศลธรรมขึ้นในสังคมมนุษย์^{๒๖}

^{๒๔} พระมหาสมบุรณ์ วุฒิกโร, “พุทธศาสนาเพื่อสังคม : กรณีศึกษาการตีความศีลห้าของเครือข่ายพุทธศาสนิกเพื่อสังคมนานาชาติ”, *สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๒๕} พระวิมาน คมภิรปญโญ (ตริกมล), “ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการดำเนินชีวิตด้วยพุทธสันติวิธีตามแนวศีล ๕”, *สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๒๖} โสวิทย์ บำรุงภักดิ์, “ศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในพระไตรปิฎก”, *สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

จากการทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องไม่ปรากฏพบเอกสารและรายงานวิจัยในเรื่องที่จะศึกษาอีกทั้งยังพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับอย่างเพียงพอต่องานวิจัยนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่อง “เบญจศีลกับการสร้างสันติสุขในสังคมไทย” “FIVE PRECEPTS AND PEACE MAKING IN THAI SOCIETY” เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๑.๖ วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารและลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๒๐ รูป/คน คือ บรรพชิต กับคฤหัสถ์ในเขตพื้นที่ อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

๑.๖.๑ ศึกษาข้อมูลขั้นปฐมภูมิ จากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙ และข้อมูลขั้นทุติยภูมิ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องหลักเบญจศีล

๑.๖.๒ สร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์และการสังเกต ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- ๑) กำหนดขอบเขตเนื้อหาที่ต้องการ โดยดูจากปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- ๒) กำหนดรูปแบบของคำถามที่จะใช้ให้สอดคล้องกับรูปแบบของแบบสัมภาษณ์
- ๓) สร้างแบบสัมภาษณ์ และตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ในขั้นแรกก่อน แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบประเด็นต่างๆ ตลอดจนความถูกต้องของภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม

๔) แก้ไขตามอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เสนอแนะและนำแบบสัมภาษณ์ เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขความเที่ยงตรงเครื่องมือทั้งด้านโครงสร้าง ด้านเนื้อหา และด้านสำนวนภาษา ผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๓ ท่าน ประกอบด้วย

(๑) พระครูวีรธรรมาภินันท์,ดร. เจ้าคณะตำบลขาว เขต ๑ และเจ้าอาวาสวัดบูรพา อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ตรวจสอบเครื่องมือด้านโครงสร้าง

(๒) พระมหาอำนาจ มหาวีโร,ดร. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ตรวจสอบเครื่องมือด้านเนื้อหาเบญจศีล

(๓) ดร.ประจัญ จันเติบ อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตรวจสอบเครื่องมือด้านเนื้อหาเบญจศีลและด้านสำนวนภาษา

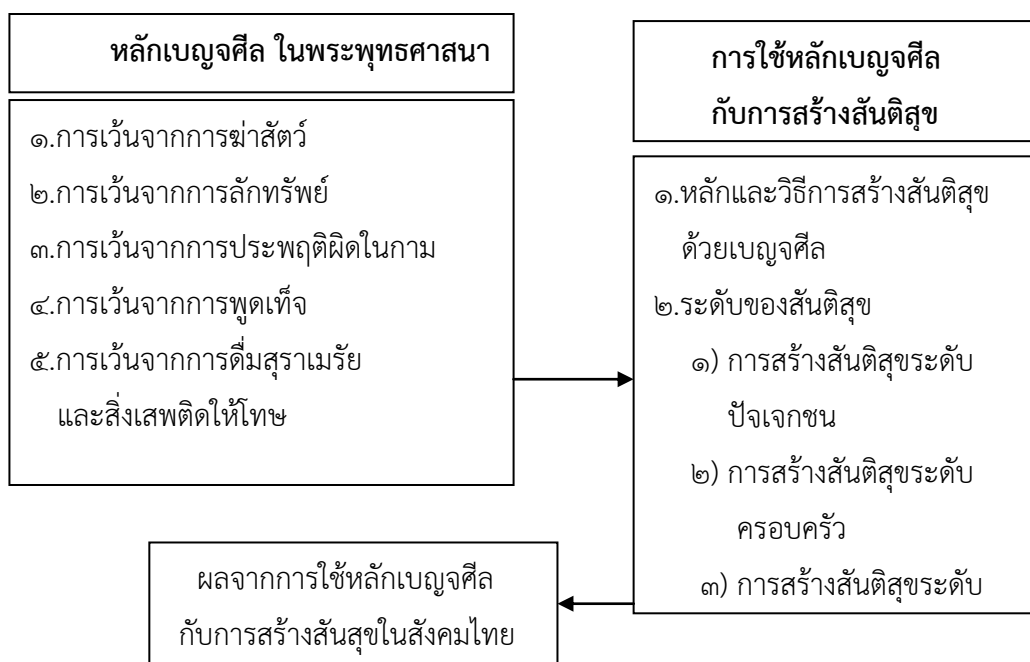
๕) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๓ ท่านแล้ว จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ต่อไป

- ๑.๖.๓ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด
- ๑.๖.๔ รวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์และประมวลผล
- ๑.๖.๕ ทำการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์และประมวลผลไว้
- ๑.๖.๖ เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์
- ๑.๖.๗ สรุปข้อมูลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษา
- ๑.๖.๘ พิมพ์เผยแพร่สารนิพนธ์ต่อไป

๑.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับเบญจศีลในพระไตรปิฎก ศึกษาจากเอกสารวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบในเบื้องต้นว่าหลักเบญจศีลเป็นวิธีการประพฤติปฏิบัติฝึกหัดเพื่อควบคุมความประพฤติไม่ให้กระทำความชั่ว ความผิดทางกายและทางวาจา ทั้งนี้เพื่อให้ตนเองและสังคมอยู่อย่างมีสันติสุข

ผู้วิจัยนำเนื้อหาจากหลักธรรมในพระไตรปิฎกและพุทธธรรมของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับ

- ๑.๘.๑ ทำให้ทราบหลักเบญจศีลในพระพุทธศาสนาและหลักการสร้างสันติสุข
- ๑.๘.๒ ได้องค์ความรู้จากการวิเคราะห์การใช้หลักเบญจศีลกับการสร้างสันติสุขในสังคมไทย